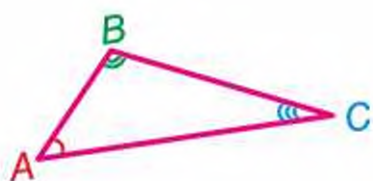

А. М. Заїка

МАТЕМАТИКА

$$63 : 9$$

2

$$65 + 35 = 100$$

Схвалено для використання
у загальноосвітніх навчальних закладах

Видавництво

«Підручки
і посібники»

Антоніна Заїка

МАТЕМАТИКА

**Посібник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти**

У чотирьох частинах

Частина 1

*Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах,
які беруть участь у Всеукраїнському експерименті за темою
«Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення
початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту
початкової загальної середньої освіти» на 2018–2019 н. р.*

TM

Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2018

УДК 51(075.2)
3-17

Редактор *Галина Панчук*
Художнє оформлення: *Олена Сажко, Світлана Бедна, Віталій Нехай*
Дизайн обкладинки: *Юлія Литвин*
Літературний редактор *Інна Атаманюк*

*Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах,
які беруть участь у Всеукраїнському експерименті за темою
«Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення
початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту
початкової загальної середньої освіти» на 2018–2019 н. р.
(Лист ІМЗО від 18.09.2018 № 22.1/12-Г-853)*

Заїка А.
3-17 Математика : посібн. для 2 кл. закладів загальн. середн. освіти,
які беруть участь у Всеукраїнському експерименті / А. Заїка. —
Тернопіль : Підручники і посібники, 2018. — 32 с.

УДК 51(075.2)

© Заїка А., 2018

Любі другокласники!

Гортаючи сторінки цього посібника, ви дізнаєтеся про світ чисел і дій з ними, про закони й властивості математики. Поведе вас стежками математичної науки Мудрик. Бджілка-трудівниця вчитиме працювати й закріплювати здобуті знання. Будьте уважними, старанними, наполегливими.

Бажаємо успіхів!

Автор

Умовні позначення і персонажі

— цікаві завдання для допитливих

— тренувальні вправи від Бджілки-трудівниці

— висновки і поради від Мудрика

— домашні завдання

— задача підвищеної складності

— етапи роботи над задачею

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА 1 КЛАС

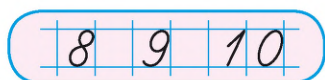
Дай відповіді на запитання.

1. Що зображено на малюнку? Кого зображено?
2. Скільки дітей на малюнку? Скільки дорослих? Кого більше? На скільки? Скільки всього людей?
3. Хто стоїть ближче до школи? Хто далі?
4. Скільки поверхів має школа? Котрий поверх розміщений найвище? Скільки поверхів у нашій школі?
5. Скільки вікон на третьому поверсі? А в нашому класі?
6. Кого найменше — другокласників, другокласниць чи дорослих?
7. Який наш клас? Розкажи.

НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

1. Назви всі числа першого десятка. Полічи десятками до 100.
2. Прочитай числа: 20, 40, 60, 90, 100, 13, 23, 54, 79.
3. Назви числа, позначені на числовому промені. До них запиши їх попереднє й наступне числа.

Зразок.

4.

$3 + 5$	$10 - 2$	$17 - 7$	$30 + 50$	$40 + 40$
$8 + 1$	$9 - 5$	$28 - 20$	$50 - 10$	$70 - 40$
5. Склади і розв'яжи дві задачі за малюнками.

4

5

6.

$7 - 2$	$4 + 3$	$5 + 50$	$70 - 20$	$40 + 30$	$75 - 5$
---------	---------	----------	-----------	-----------	----------

7. Розв'яжи задачу.

У першому класі 20 учнів, у другому — 30. Скільки всього учнів у двох класах? У якому класі більше учнів? На скільки?

Прикладі до 4 паличок ще 5 так, щоб вийшло «сто».

ОДНОЦИФРОВІ Й ДВОЦИФРОВІ ЧИСЛА

1. Запиши спочатку одноцифрові, а потім — двоцифрові числа.

3

17

4

7

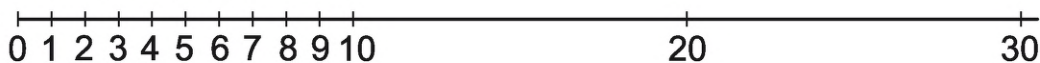
30

25

40

1

2. Назви й запиши числа другого десятка. Назви їх у зворотньому порядку.

3. Запиши числа, у яких:

1 дес. 3 од.; 2 дес. 3 од.; 3 дес.; 3 дес. 5 од.;

5 дес. 5 од.; 28 дес. 7 од.; 9 дес.; 10 дес.

4. $8 + 1$

$80 + 10$

$83 - 3$

$83 - 30$

5. В осінньому букеті 25 квіток, з них 10 хризантем, решта — айстри. Скільки квіток айстр в букеті?

6. Запиши всі одноцифрові числа. Полічи двійками до 20.

7. Склади і розв'яжи задачу із запитанням: «Скільки машин залишилося в гаражі?»

Було — 10

Віїхало — 2

Залишилося — ?

На Свято першого дзвоника прийшли дідусь з онуком, два татусі й два сини. Усього троє людей. Як таке могло бути?

ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ

1. Зі скількох десятків й одиниць складається кожне із чисел? Запиши за зразком: $15 = 1 \text{ дес. } 5 \text{ од.}$

15

21

35

39

47

55

56

76

90

2. Порівняй, використовуючи числовий промінь. Зроби висновок.

0 і 1

1 і 10

10 і 20

20 і 21

30 і 39

39 і 40

40 і 47

47 і 50

3. Запиши числа в порядку їх зменшення.

5

100

35

20

3

90

10

60

30

4. Склади й розв'яжи задачу.

Було

75

Продали

70

Залишилося

?

5. $42 - 1$

$41 + 12$

$35 + 40$

$58 + 1$

$54 - 50$

6. Випиши з кожної пари більше число.

16 і 19

30 і 29

17 і 20

40 і 20

69 і 96

31 і 30

7 і 2

7 і 10

70 і 80

20 і 7

7. У кошику було 15 яблук. Поклали ще 13 груш. Скільки фруктів стало в кошику?

Чого на рисунку найбільше: відрізків, променів чи прямих?

НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ДОДАВАННІ

1. Прочитай. Назви числа при додаванні.

$$3 + 40 = 43$$
$$70 + 7 = 77$$

Доданок
Доданок
Сума

2. Порівняй кожен доданок із сумою за зразком. Зроби висновки.

$$20 + 30 = 50 \quad 20 < 50 \quad 30 < 50$$

$$40 + 20$$

$$70 + 5$$

$$32 + 1$$

3. До годівнички прилетіло 10 снігурів і 5 горобців. Скільки всього птахів прилетіло?

$$5 + 5 + 2$$
$$13 - 3 + 6$$
$$28 - 8 + 8$$

$$74 + 0$$
$$0 + 74$$
$$74 - 74$$

$$15 + 0 - 15$$
$$45 - 0 - 15$$

5. Накреси два відрізки завдовжки 7 см і 3 см, а третій — такий, щоб його довжина дорівнювала сумі довжин перших двох.

$$11 - 1 + 1$$
$$11 + 1 - 1$$

$$33 + 0$$
$$33 - 33$$

$$27 - 0$$
$$27 + 0$$

7. На підвіконні сиділо 8 горобців. До них прилетіло ще 2. Скільки всього горобців на підвіконні? Чому вони там посідали?

Миколка тихенько стояв біля куща калини і спостерігав за п'ятьма горобчиками на кущі. До нього з галасом підбіг Петрик. За скількома пташками спостерігатиме Петрик?

НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ВІДНІМАННІ

1. Прочитай. Назви числа при відніманні.

$$7 - 3 = 4$$
$$87 - 13 = 74$$

Зменшуване
Від'ємник
Різниця

2. Прочитай вирази. Випиши й обчисли лише різниці.

$$8 - 3$$
$$5 + 5$$

$$12 + 5$$
$$15 - 4$$

$$49 - 40$$
$$64 + 4$$

$$50 + 50$$
$$100 - 100$$

3. Обчисли спочатку значення тих виразів, у яких зменшуване і від'ємник однакові, а потім — решту.

$$73 - 73$$
$$42 + 42$$

$$73 - 3$$
$$25 + 52$$

$$13 + 13$$
$$34 - 34$$

$$98 - 80$$
$$98 - 98$$

4. Віра збрала 7 грибів. У 2 грибів зламалися ніжки. Скільки грибів мають ніжки?

5. Виміряй і запиши довжину відрізка AB в дециметрах і сантиметрах, а потім — у сантиметрах.

6.

$$8 + 1$$
$$7 + 2$$

$$9 - 8$$
$$9 - 7$$

$$80 + 1$$
$$70 + 20$$

$$90 - 80$$
$$90 - 70$$

7.

Накресли один відрізок завдовжки 5 см, а інший — на 2 см коротший. Познач ці відрізки буквами.

Випиши правильні числові рівності.

$$7 < 16$$

$$29 > 14 + 5$$

$$31 + 13 = 44$$

$$16 = 12 + 4$$

$$5 + 25 = 20$$

$$64 - 14$$

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ

1. Виконай обчислення. Як пов'язані між собою вирази кожного стовпчика?

$$\begin{array}{r} 5 + 4 \\ 9 - 4 \\ 9 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 60 + 20 \\ 80 - 60 \\ 80 - 20 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 53 + 3 \\ 56 - 53 \\ 56 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 70 + 6 \\ 6 + 70 \\ 76 - 6 \end{array}$$

2. Чи утворюють «родину» числа 7, 2 і 9? 70, 20 і 90? Чому?

3.
$$\begin{array}{r} 4 \text{ см} + 5 \text{ см} \\ 38 \text{ см} + 1 \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \text{ см} + 5 \text{ см} - 1 \text{ см} \\ 38 \text{ см} + 1 \text{ см} - 8 \text{ см} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 \text{ дм} - 2 \text{ дм} \\ 15 \text{ дм} + 2 \text{ дм} \end{array}$$

4. У зграї було 50 лелек. Потім до них приєдналося ще 30. Скільки лелек стало у зраї?

5. Скільки фігур позначено на рисунку?

Променів —

Відрізків —

Прямоїх —

Точок —

$$\begin{array}{r} 40 + 20 \\ 60 - 20 \\ 60 - 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 + 7 \\ 17 - 7 \\ 17 - 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 + 2 \\ 43 - 2 \\ 43 - 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 74 + 1 \\ 74 - 72 \\ 74 - 3 \end{array}$$

7. Постав запитання до задачі так, щоб її розв'язати дією віднімання.

У зраї, що відлітала до Африки, було 80 лелек. Згодом їх стало 100.

Зв'язок між якими діями розкриває «родина» чисел? Які знаки дій пропущено між числами?

$$\begin{array}{r} 40 \\ 30 \\ 70 \end{array}$$

$30 \square 40 \square 70$

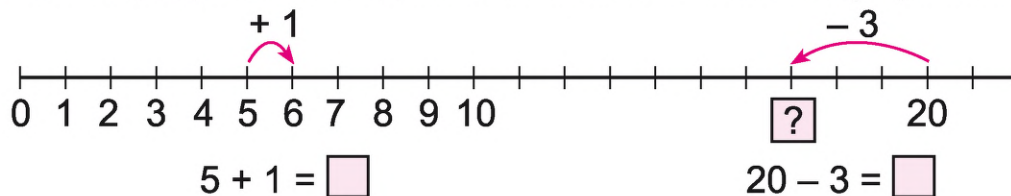
$70 \square 40 \square 30$

$70 \square 30 \square 40$

СПОСОБИ ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ

1. Полічи від 17 до 25 по одному. Назви числа від 30 до 20; від 100 до 90. Полічи двійками від 22 до 30.

2. Поясни додавання й віднімання чисел на числовому промені.

3. Виконай дії й поясни.

$$56 + 3$$

$$56 + 30$$

$$46 - 2$$

$$46 - 20$$

4. Лелеки вирушили з України на зимування першого вересня, а повернулися в кінці березня. Скільки місяців провели лелеки поза Україною?

5. Поділи многокутники на дві групи за кількістю кутів. Яких многокутників більше?

1

2

3

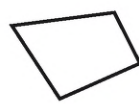
4

5

6

7

$$9 - 2$$

$$7 - 3$$

$$6 - 4$$

$$4 + 3$$

$$5 + 4$$

$$6 + 4$$

$$13 - 3$$

$$10 - 3$$

$$13 - 13$$

$$51 + 4$$

$$51 + 40$$

$$51 - 0$$

7. Після зимування в теплих краях шпаки прилетіли додому 10 березня, а лелеки — на 3 дні пізніше. Коли прилетіли додому лелеки?

Склади й обчисли три суми і три різниці однакових чисел.

ДОДАВАННЯ ВИДУ 17 + 3

1. Запиши десятковий склад чисел за зразком. Поясни.

$$25 = 20 + 5$$

$$48 = \square + \square$$

$$61 = \square + \square$$

$$22 = \square + \square$$

$$37 = \square + \square$$

$$79 = \square + \square$$

2. Запиши числа в порядку їх збільшення.

42

62

92

32

82

52

72

3. Поясни.

$$7 + 3 = 10$$

$$17 + 3 = 10 + 7 + 3 = 10 + 10 = 20$$

4. $26 + 4$

$32 + 8$

$71 + 9$

$83 + 7$

5. Поясни схематичний запис.

Сформулюй умову й запитання задачі.

Яких кольорів осінні листя?

6. Прочитай назви відрізків. Яка довжина цих відрізків?

7.

$$40 + 5$$

$$45 - 40$$

$$13 + 7$$

$$31 + 9$$

$$45 - 5$$

$$45 - 0$$

$$24 + 6$$

$$52 + 8$$

8.

Софійка зробила панно із 30 кольорових листочків клена, Михайлик — із 40. Скільки листочків використали діти?

Яка буква є в кожному слові речення: «Герб України — тризуб»?

ЛАМАНА. ДОВЖИНА ЛАМАНОЇ

1. Чим відрізняється розміщення відрізків у парі зліва від пари справа?

2. Скільки ланок має ламана? Чим є ланки ламаної?

ABCD — ламана. Точки *A* і *D* — кінці ламаної.
AB, BC, CD — ланки ламаної.

3. Знайди довжину кожної ланки ламаної *ABCD*. Яка довжина ламаної?

Довжина ламаної — це сума довжин усіх її ланок.

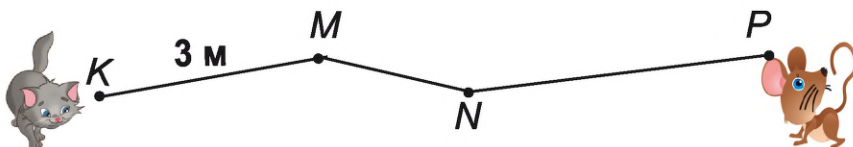
4.
 $36 + 10$
 $42 + 10$

 $69 - 20$
 $89 - 20$

 $53 + 10$
 $49 - 20$

 $58 + 20$
 $48 - 8$

5. Скільки метрів має пробігти котик до мишки?

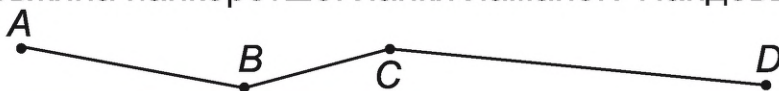
6.
 $30 + 40$
 $30 + 50$

 $50 - 30$
 $70 - 20$

 $60 + 30$
 $60 - 10$

 $38 + 2$
 $44 + 6$

7. Яка довжина найкоротшої ланки ламаної? Найдовшої?

Розмісти картки в порядку спадання чисел. Прочитай отримане слово.

а 47

к 91

ш 93

о 85

л 49

ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДОДАНКА

1. Спочатку випиши й обчисли суми, а потім — різниці.

$$\begin{array}{r} 100 - 90 \\ 30 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 + 40 \\ 90 - 80 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 90 - 60 \\ 50 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 80 - 10 \\ 20 + 70 \end{array}$$

2. Склади за коротким записом задачу і розв'яжи її.

$$\begin{array}{l} \text{М. — } \boxed{?} \\ \text{К. — } \boxed{5} \end{array} \left. \begin{array}{l} \text{ } \\ \text{ } \end{array} \right\} \boxed{15}$$

3. Знайди пропущені доданки в кожній сумі. Сформулюй правило.

$25 + \square = 35$

$51 + \square = 57$

$\square + 52 = 57$

$49 + \square = 59$

$30 + \square = 36$

$\square + 66 = 69$

$65 + \square = 68$

$24 + \square = 28$

$\square + 43 = 47$

4. Випиши спочатку номери незамкнених, а потім — замкнених ламаних. Поясни назву «замкнена ламана».

5. Вимірй довжину ланок ламаної під номером 2.

Яка довжина цієї ламаної?

$6. \quad 57 + \square = 59$

$73 + \square = 74$

$74 + \square = 76$

$36 + \square = 39$

$87 + \square = 97$

$41 + \square = 48$

7. Зранку Василько з'їв кілька персиків, а за обідом — 3. Усього він з'їв 7 персиків. Скільки персиків з'їв Василько зранку?

У рівності різні числа замінили різними геометричними фігурами. Чи може бути правильною така рівність?

$$\triangle + \bigcirc = \triangle$$

ПРОСТІ ЗАДАЧІ

1. Випиши спочатку числові вирази, потім — рівності, далі — нерівності.

$2 + 3 = 5$
 $60 > 50$
 $13 < 31$
 $40 - 20$
 $82 - 80 = 2$
 $75 + 4$

2. Склади й розв'яжи задачі за схемами. Порівняй їх.

Олег — 10 }
 Юрко — 20 } ?

Олег — 10 }
 Юрко — ? } 30

3. Заповни таблицю, виконавши дії за зразком.

	$20 + 5 = 25$					$40 - 10 = 30$				
Доданок	20	15	30	9	30	30	40			13
Доданок	5	5	8	50	15			13		
Сума						40	50	33		13

4. Склади правильні рівності, використовуючи подані вирази.

$17 + 2$

$10 - 1$

$20 - 1$

$7 + 2$

5. Які фігури наступні? Прокоментуй свої міркування.

6. До числа 20 послідовно додай 4 рази по 5. Полічи п'ятірками до 40.

7. Чи правильні рівності?

$18 - 8 = 48 - 38$

$14 + 50 = 54 + 10$

$7 + 16 = 16 + 7$

Що більше: довжина ламаної чи довжина відрізка, що з'єднує кінці цієї ламаної? Переконайся, виконавши рисунок.

ДОВЖИНА

1. Порівняй. Утвори рівності, нерівності.

30 см і 4 дм

10 см і 1 дм

100 см і 10 дм

2 м і 20 м

1 м і 100 см

20 дм і 3 м

2. $10 \text{ см} + 10 \text{ см}$

$10 \text{ дм} + 10 \text{ дм}$

$10 \text{ м} + 10 \text{ м}$

$8 \text{ см} + 2 \text{ см}$

$18 \text{ дм} + 2 \text{ дм}$

$45 \text{ м} + 2 \text{ м}$

$16 \text{ см} - 1 \text{ см}$

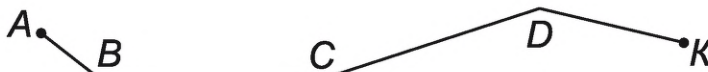
$16 \text{ дм} - 6 \text{ дм}$

$16 \text{ м} - 16 \text{ м}$

3. Склади дві задачі за малюнком.

4. Обчисли довжину ламаної $ABCDK$.

5. Обчисли. Підкресли всі числа, що є зменшуваними. Перевір, чи підкреслені числа зменшилися.

$90 - 70$

$70 + 20$

$60 + 30$

$90 - 30$

$30 + 40$

$70 - 40$

$80 - 50$

$50 + 30$

6. Запиши рівності за зразком.

$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$

3 дм

5 дм

7 дм

9 дм

$2 \text{ дм} = \square \text{ см}$

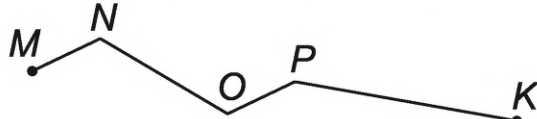
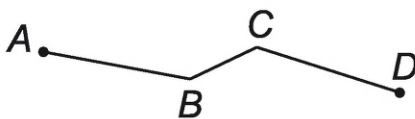
4 дм

6 дм

8 дм

10 дм

7. Скільки ланок мають ламані? Яка довжина ламаних?

Відстань між точками (містами) A і B найбільша. Відстані між якими точками (містами) менші? Чому?

ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1. Які числа можна записати замість квіточки та квадратика?

Поясни.

$$\text{🌸} + \square = \square + \text{🌸}$$

2. $15 + 20$ $30 + 15$ $35 - 20$ $35 - 2$
 $27 + 10$ $50 + 19$ $98 - 70$ $46 - 4$

3. Розв'яжи задачі за коротким записом. Порівняй їх.

а) У кого більше грошей? У кого їх менше? На скільки?

М. — 60 грн
 П. — 40 грн на

б) У Михайлика — 60 грн, а в Поліни — на 20 грн менше. Скільки гривень у Поліни?

М. — 60 грн
 П. — ?, на 20 грн м.

4. Запиши вирази й обчисли їх значення.

- Перший доданок — число 7; другий — 10.
- 20 плюс 30.
- Сума чисел 40 і 20.
- До 30 додай 27.

5.

$$5 + 40$$

$$40 + 15$$

$$38 + 20$$

$$31 + 2$$

$$66 - 4$$

$$66 - 40$$

$$10 + 40$$

$$50 - 10$$

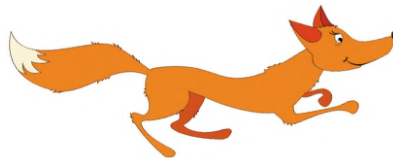

6.

У Тетянки — 40 грн, а в Устима — на 20 грн більше. Скільки гривень в Устима? Скільки грошей в обох дітей?

У кого більше монет? У кого більше грошей? Поясни.

ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

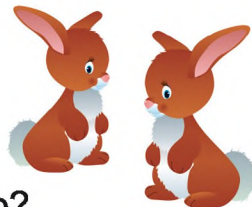
1. $17 = 1 \text{ дес. } 7 \text{ од.}$ $17 = \square + \square$ $17 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$
 $23 = \square \text{ дес. } \square \text{ од.}$ $23 = \square + \square$ $23 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$
 $79 = \square \text{ дес. } \square \text{ од.}$ $79 = \square + \square$ $79 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$

2. $46 + 3$ $28 + 30$ $96 - 40$ $6 + 4 - 7$
 $46 - 3$ $73 + 20$ $87 - 20$ $9 + 1 - 8$

3. Прочитай усі записи. Наведи свій приклад.

Умова Було — 7 кр.

Придбали — 2 кр.

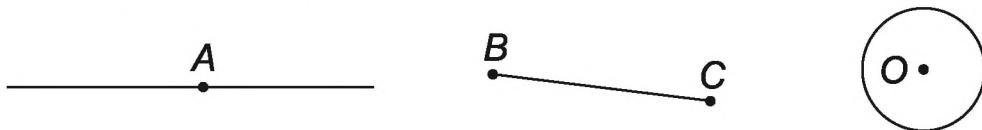

Запитання Скільки всього кроликів стало?

Розв'язання: $7 + 2 = 9$ (кр.)

Відповідь: стало 9 кроликів.

4. Назви й покажи на рисунку 9 геометричних фігур.

5. Збільш кожне число на 10. Запиши тільки результати.

7

11

23

39

43

54

68

76

85

6. Накресли відрізок AB завдовжки 7 см, а інший — на 4 см коротший. Дай назву цьому відрізку. Яка сума довжин двох відрізків?

Поясни записи й виконай дії.

$$\begin{array}{r} +3 \\ +2 \\ \hline 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} -17 \\ -3 \\ \hline 14 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +42 \\ +5 \\ \hline \end{array}$$

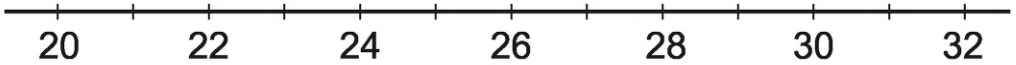
$$\begin{array}{r} -42 \\ -2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +47 \\ +30 \\ \hline 77 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} -47 \\ -30 \\ \hline \end{array}$$

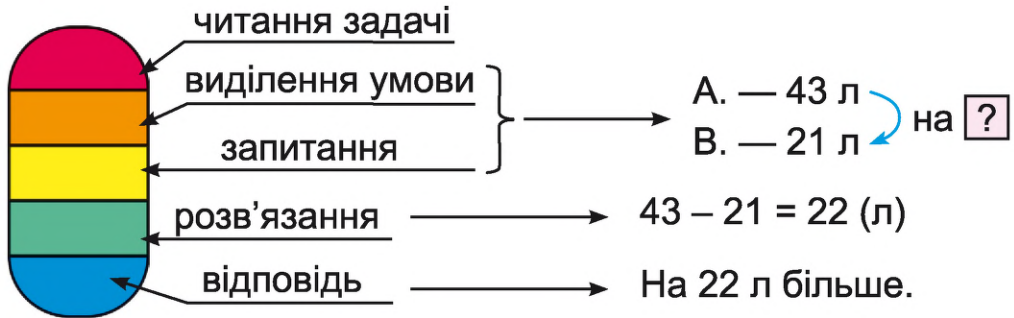
ЗАДАЧА

1. Назви пропущені числа. Яке з них найменше? Найбільше?

На скільки найбільше число, яке позначене на числовому промені, більше від позначеного найменшого?

2. Прочитай план роботи над задачею. Наведи приклад.

3. Склади задачу за коротким записом. Запиши розв'язання й відповідь. Добери числа.

C. —
 B. — на

4. Які числові рівності неправильні? Зроби їх правильними.

$2 + 3 = 3 + 2$

$73 + 20 = 20 + 37$

$8 + 2 = 8 + 12$

$35 - 30 = 5$

$35 - 5 = 3$

$40 + 25 = 25$

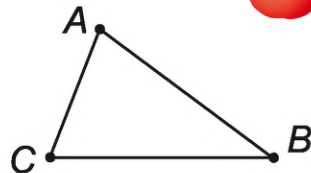

5. Склади задачу про урожай на дачі. Добери числа. Запиши розв'язання й відповідь.

O. —
 П. — на

6. Знайди довжину замкненої ламаної ABCA.

Чи можна без рисунка дізнатися, скільки ланок має кожна з ламаних ABCD, KLMNP?

МІСТКІСТЬ. ЛІТР

1. Скільки літрів у кожній посудині? Порівняй. Що може зберігатися в кожній з посудин?

1 л

2 л

3 л

40 л

2. Виконай дії з іменованими числами. Суму місткостей яких посудин знайдено? Запиши відповідь.

$$40 \text{ л} + 3 \text{ л} + 1 \text{ л}$$

$$2 \text{ л} + 1 \text{ л} + 3 \text{ л}$$

$$1 \text{ л} + 3 \text{ л} + 40 \text{ л}$$

3. Склади задачу. Запиши її розв'язання й відповідь.

Майя — 13

Ліля — ?, на 5 більше

4. Назви такі числа, щоб нерівності були правильними.

$$50 > \square$$

$$\square < 69$$

$$5 + \square < 10$$

$$\square + 9 > 10$$

$$82 < \square$$

$$\square > 20$$

$$6 + \square > 15$$

$$\square + 10 > 10$$

5. Запиши й обчисли значення виразів.

• Зменшуване — 32, від'ємник 12;

• 63 мінус 13. • Різниця чисел 9 і 8.

• Від 16 відняти 10. • 25 зменшити на 20.

6. 1 жовтня вдень температура була 13° , а вдень 5 жовтня — 10° . На скільки градусів зменшилася температура?

$$42 + 50$$

$$42 + 5$$

$$37 + 3$$

$$37 + 30$$

$$42 - 30$$

$$43 - 2$$

$$45 - 5$$

$$40 - 40$$

Чи до кожної з нерівностей можна дібрати такі числа, щоб нерівність була правильною? Чому?

$$5 - \square > 7$$

$$7 - \square > 5$$

$$11 + \square < 10$$

$$\square + 11 > 10$$

ВІДНІМАННЯ ВИДУ 40 – 8

1. Поясни.

$$15 - 2 = 13$$

$$35 - 20 = 15$$

$$40 - 8 = 32$$

$$70 - 7 = ?$$

2. Не виконуючи дії, передбач, де результат буде найбільшим. Перевір!

$$\begin{array}{r} 10 - 3 \\ 10 - 5 \end{array}$$

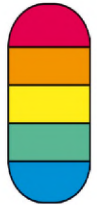
$$\begin{array}{r} 50 - 3 \\ 60 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 0 + 43 \\ 43 + 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 18 - 18 \\ 18 - 0 \end{array}$$

3. За схематичним рисунком поясни, яким кольором позначено складові частини та етапи (план) роботи над задачею:

читання задачі, ознайомлення з умовою, виділення запитання, розв'язання, відповідь до задачі.

4. Обчисли й підкресли в рівностях від'ємники. Порівняй їх зі зменшуваним.

$73 - 40$

$63 + 30$

$84 - 3$

$60 - 6$

$6 - 5$

5. Запиши до кожної нерівності три такі числа, щоб нерівність була правильною (істинною).

$10 - 2 < \square$

$25 - \square > 20$

$\square - 10 > 2$

$\square + 4 > 11$

$$\begin{array}{r} 10 - 6 \\ 10 - 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 30 - 4 \\ 50 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 42 + 0 \\ 0 + 75 \end{array}$$

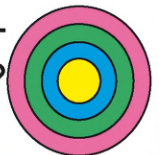
$$\begin{array}{r} 36 - 36 \\ 36 - 0 \end{array}$$

7. Коли Василина взяла з коробки 2 сині олівці, то їх там залишилося 4. Скільки синіх олівців було в коробці спочатку?

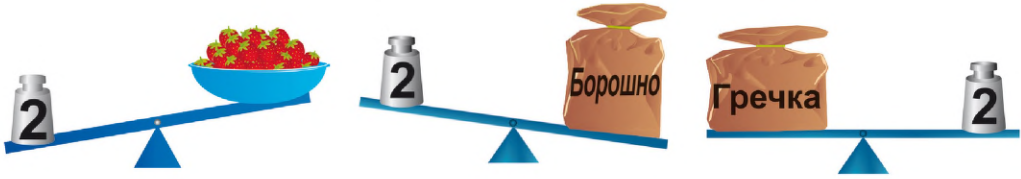

На малюнку — дитяча пірамідка, на яку ти дивишся згори. Якого кольору найнижчий кружечок? Найвищий? Другий знизу? Перевір на моделі.

МАСА

1. Назви продукт, маса якого дорівнює 2 кг. Що легше? Важче?

2. 1 центнер — це 100 кг 1 ц = 100 кг 100 кг = 1 ц

Порівняй.

1 кг і 10 кг

30 кг і 1 ц

13 ц і 5 ц

15 кг і 5 кг

3. Скільки доданків у кожній сумі? Обчисли. Зроби висновок.

$$4 + 2 + 3$$

$$2 + 3 + 4$$

$$3 + 2 + 4$$

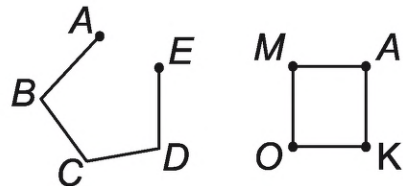
$$4 + 3 + 2$$

У виразах на додавання додавати числа можна в будь-якому порядку.

4. Побудуй три відрізки. Перший — завдовжки 4 см, другий — на 2 см довший від першого, а третій — на 3 см довший від другого. На скільки третій відрізок довший від першого?

5. Чим схожі й чим відрізняються ламані? Назви їх ланки.

6. $10 + 6$

$2 + 60$

$30 + 60$

$40 + 6$

7. Мама купила 4 кг картоплі, 2 кг огірків та 1 кг яблук. Яка маса всієї покупки?

У контейнері для яєць 10 лунк. У восьми лунках є яйця. Скільки яєць залишиться поза контейнером, якщо туди потрібно покласти ще 2 яйця? 4 яйця? 7 яєць?

ВИРАЗИ НА 2 ДІЇ

1. Запиши вирази та обчисли їх значення.

- До 20 додати 10; • 70 мінус 20; • до 4 додати 6 й додати 7;
- від 60 відняти 10; • 8 плюс 2; • від 20 відняти 10 й відняти 8.

2. Прочитай. Обчисли. Який результат найбільший?

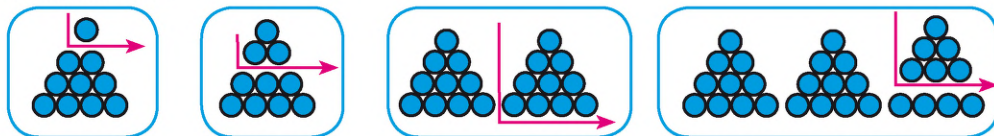
$3 + 7 + 5$	$10 - 3 - 5$	$3 + 7 - 8$	$17 - 7 + 4$
$14 + 5 + 1$	$100 - 30 - 50$	$30 + 70 - 80$	$34 - 0 + 34$
$34 + 1 + 5$	$100 - 50 - 30$	$100 + 0 - 0$	$77 - 0 + 0$

3. Які числові нерівності неправильні? Зміни їх на правильні у будь-який спосіб. Запиши утворені нерівності.

$41 - 40 < 2$	$40 + 20 > 80$	$35 - 5 > 30$
$85 - 80 > 6$	$40 + 30 < 30$	$80 + 10 < 90$

4. До навчального року Іринці купили 18 зошитів. 2 зошити вона вже списала. Скільки несписаних зошитів залишилося в Іринки? Склади задачу про свої зошити.

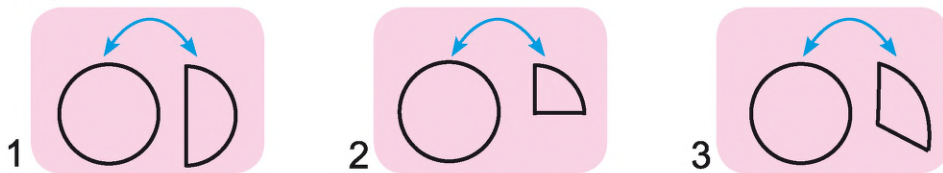
5. Склади за схемами вирази на віднімання й обчисли їх значення.

6. У живому куточку 6 папуг і 4 канарки. Скільки птахів у живому куточку? Кого більше? На скільки?

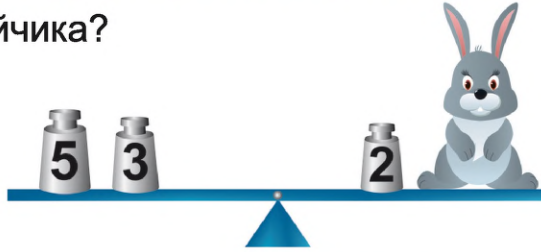

Скільки потрібно кожної з частинок, щоб скласти цілий кружечок?

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДІЙ У ВИРАЗАХ

1. Яка маса зайчика?

2. У виразах на додавання й віднімання дії виконують у тому порядку, у якому вони записані.

1 2
 $16 + 3 - 2$

1 2
 $16 - 2 + 3$

1 2
 $16 - 6 - 1$

1 2
 $24 + 6 + 2$

3. $8 + 2 - 3$
 $40 - 10 + 50$
 $30 + 20 + 50$

$10 - 3 - 7$
 $70 + 30 - 30$
 $70 - 30 + 30$

$7 + 2 + 1$
 $40 - 20 - 10$
 $36 + 2 - 8$

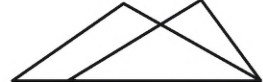
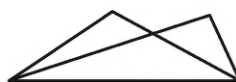
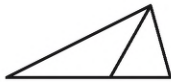
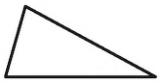
4. Доповни короткий запис і розв'яжи задачу.

У першому кошику 50 грибів, у другому — на 10 грибів менше. Скільки грибів у другому кошику? Скільки грибів у двох кошиках?

I —
II — ?

5. Скільки трикутників на кожному рисунку?

6. $5 + 4 - 3$
 $50 + 40 - 30$

$9 - 5 + 2$
 $90 - 50 + 20$

$31 - 1 - 10$
 $31 + 1 + 10$

Випиши номери фігур, які не мають кутів.

ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ЗМЕНШУВАНОВОГО

1. Обчисли значення виразів, у яких зменшуваним є число 50.

$$\begin{array}{r} 50 - 30 \\ 47 - 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 - 2 \\ 60 - 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 60 + 10 \\ 50 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 50 - 50 \\ 50 - 0 \end{array}$$

2. Кожне із чисел 20, 30, 75, 80 зменш на 1.
3. Знайди невідомі зменшувані й доданки. Поясни.

$$\square - 4 = 5$$

$$\square - 3 = 7$$

$$\square - 60 = 40$$

$$\square - 40 = 50$$

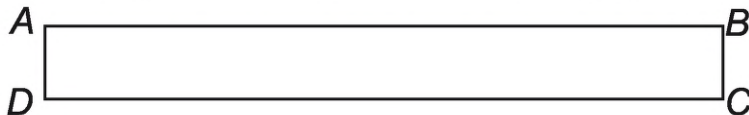
$$\square + 7 = 10$$

$$60 + \square = 100$$

4. До Свята осені дівчатка вирізали 17 листочків, а хлопчики — на 7 менше. Скільки листочків вирізали хлопчики? Скільки всього листочків вирізали дівчатка й хлопчики?

5. Знайди довжину замкненої ламаної $ABCD$. Запиши її довжину спочатку в сантиметрах, потім — у дециметрах.

$$\square - 8 = 2$$

$$\square - 5 = 3$$

$$\square - 70 = 10$$

$$\square - 80 = 20$$

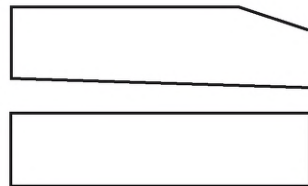
$$\square - 50 = 30$$

$$\square - 73 = 20$$

7. Визнач «на око», довжина якої огорожі більша; менша.

Перевір припущення вимірюванням та обчисленням.

У рівностях натуральні числа замінили буквами. Якою буквою позначене найбільше число? Чи завжди серед цих чисел є одне найбільше?

$$a - b = c$$

$$a = b + c$$

ДУЖКИ

1. Запиши: суму чисел 10 і 1; різницю чисел 51 і 20.
Якщо від різниці чисел 51 і 20 потрібно відняти суму чисел 10 і 1, то це записують так: $(51 - 20) - (10 + 1)$.

2. Використовуючи дужки, запиши й обчисли значення виразів:

- від 10 відняти суму чисел 3 і 2;
- до 10 додати суму чисел 3 і 2;
- від суми чисел 3 і 2 відняти число 5;
- до суми чисел 3 і 2 додати число 5.

3.

У виразах з дужками першими виконують ті дії, що в дужках, а потім — ті, що поза дужками.

1 2
 $(3 + 30) - 2$

2 1
 $43 - (7 - 4)$

1 3 2
 $(10 + 50) - (7 + 3)$

4. Визнач порядок виконання дій та обчисли значення виразів.

$$(20 + 8) + 2$$

$$(24 - 3) - 10$$

$$60 - (48 - 8)$$

5. Склади задачу, яку можна розв'язати такою дією:

$$30 + 22$$

6. Обчисли. Знайди суму результатів.

$$(14 - 14) + 8$$

$$7 + (5 - 4)$$

$$12 - (10 + 2)$$

7. Із ділянки зібрали 22 кошики моркви й 54 кошики буряків.
Скільки кошиків овочів зібрали? Чого більше і на скільки?

Роль дужок колись виконував овал. Ним обводили ту пару чисел, над якими потрібно раніше провести обчислення.

$$(5 + 5) - 9 = (5 + 5) - 9 = 10 - 9 = 1$$

ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

1. Виконай дії. Порівняй результати. Зроби висновок. Продемонструй ці дії на моделях геометричних фігур.

$$(3 + 5) + 2$$

$$3 + (5 + 2)$$

$$3 + 5 + 2$$

2.

Якщо в сумі кількох чисел два доданки, які записані поряд, замінити їх сумою, то результат не зміниться.

Це називають сполучним законом.

3.

$$32 + 40 + 10$$

$$32 + 40 - 10$$

$$35 + 5 + 14$$

$$32 + (40 - 10)$$

$$24 + 39 + 1$$

$$(32 - 10) - 12$$

4.

Марина помила 4 тарілки, Віталік — 5, а Олег — стільки, скільки Марина й Віталік разом. Скільки тарілок помив Олег? Скільки тарілок помили діти? Склади й розв'яжи задачу про свої обов'язки в сім'ї.

5.

Бабуся спекла 27 пиріжків. Дочці вона дала 3 пиріжки, а внучці — 4. Скільки пиріжків залишилося? Розв'яжи задачу різними способами.

6.

$$32 + 8 + 4$$

$$45 + 15 + 20$$

$$44 + 28 + 2$$

$$22 + 8 + 15$$

$$45 + 20 + 5$$

$$28 + 8 + 2$$

7.

Від числа 50 віднімай послідовно по 5. Полічи від 50 п'ятірками.

$$50 - 5 = \square$$

$$45 - 5 = \square$$

$$40 - 5 = \square$$

Діти пішли на прогулянку до лісу. Як могло статися, що дітей було 5, а сумок — 3 і рюкзаків — 4?

ДОДАВАННЯ ВИДУ 45 + 21

1. Запиши числа 23, 45, 61, 88 у вигляді суми десятків та одиниць за зразком.

23 — це 2 дес. 3 од.
 $23 = 20 + 3$

2. Поясни.

$$45 + 23 = 60 + 8 = 68$$

40 5
20 3

$$40 + 20 = 60$$

$$5 + 3 = 8$$

$$84 + 13 = \square$$

10 3

$$84 + 10 = 94$$

$$94 + 3 = \square$$

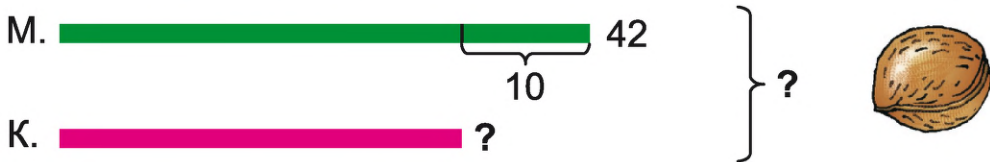
- 3.

a	20	31	40	52	60	73	80	84
$a + 15$								

Зразок:
 $20 + 15 = 35$

4. Мама назбирала 42 горіхи, а Катруся — на 10 горіхів менше. Скільки горіхів назбирала Катруся? Скільки горіхів разом назбирали мама й Катруся?

Розв'яжи задачу, скориставшись схемою.

5. Випиши лише правильні (істинні) рівності.

$52 - 2 = 50$
 $36 + 4 = 30$
 $77 - 7 = 7$

$67 < 100 - 20$
 $84 = 85 - 1$
 $80 = 30 + 50$

$23 + 47 = 47 + 23$
 $54 - 4 - 8 = 54 - 12$
 $80 - 79 = 1 + 0$

6. $43 + 12$
 $75 + 11$

$34 + 15$
 $28 + 11$

$57 + 2$
 $57 + 20$

$40 + 0$
 $40 - 0$

Скільки діб має кожна пора року? Скористайся календарем.

ВІДНІМАННЯ ВИДУ 45 – 23

1. Поясни. Коментуй дії.

$$45 - 23 = 20 + 2 = 22$$

\swarrow \swarrow \swarrow \swarrow
 40 5 20 3
 $40 - 20 = 20$
 $5 - 3 = 2$

$$45 - 23 = \square$$

\swarrow \swarrow
 20 3
 $45 - 20 = 25$
 $25 - 3 = \square$

2. Обчисли. Знайди різницю між найбільшим і найменшим результатом.

$$\begin{matrix} 35 - 12 \\ 66 - 24 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 79 - 15 \\ 57 - 15 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 25 - 12 \\ 25 - 13 \end{matrix}$$

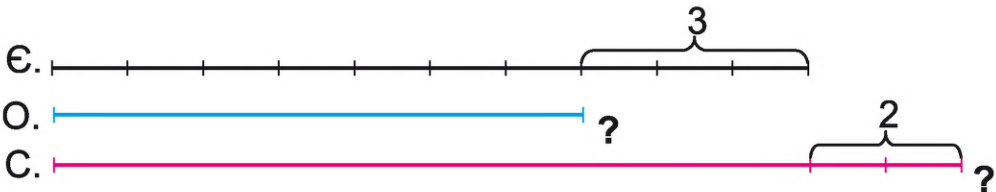
$$\begin{matrix} 12 + 13 \\ 13 + 0 \end{matrix}$$

3.

Рік — це проміжок часу, за який Земля робить один оберт навколо Сонця.

4. Скільки тобі років? Скільки років тобі буде через 2 роки? У скільки років ти закінчиш 4 клас?
5. Євгенкові 10 років. Оленка на 3 роки молодша від Євгенка. Семенко старший від Євгенка на 2 роки. Скільки років Оленці? Скільки років Семенкові? Хто найстарший?

6.

$$\begin{matrix} 36 + 13 \\ 36 + 63 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 63 - 11 \\ 63 - 12 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 58 - 15 \\ 58 - 43 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 43 + 15 \\ 43 - 0 \end{matrix}$$

7.

Дізнайся, скільки років твоїй мамі, батькові, бабусі, діду-севі. Порівняй їхній вік зі своїм.

Три дівчинки стали одна за одною. Оксанка стоїть не першою. Софійка стоїть за Надійкою. Хто за ким стоїть?

РІК. МІСЯЦЬ

- Розглянь і поясни за малюнком.
Скільки місяців має 1 рік?
Назви всі місяці року.
Назви пори року.
Які місяці літні? Зимові? Весняні?
Осінні?
У якому місяці твій день народження?

- У вересні — 30 днів, у жовтні — 31 день, а в листопаді — 30. Скільки всього днів має осінь?

- Обґрунтуй обчислення. Наведи власні приклади.

$$\begin{array}{r} 25 + 5 = 20 + 10 = 30 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 20 \quad 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 38 + 2 = 30 + \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 30 \quad 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 74 + 6 = \\ \swarrow \quad \searrow \\ 70 \quad 4 \end{array}$$

- Числа 47, 40 і 7 утворюють «родину» чисел. Доведи це.
- Обчисли. Де зручно для тебе, перестав місцями доданки.

$$\begin{array}{l} 37 + 60 \\ 28 + 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 30 + 39 \\ 20 + 78 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 36 + 10 \\ 27 + 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 74 \\ 8 + 32 \end{array}$$

6.

$$\begin{array}{l} 21 + 9 \\ 21 \text{ ц} + 9 \text{ ц} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 37 + 3 \\ 37 \text{ кг} + 3 \text{ кг} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 83 + 7 \\ 83 \text{ м} + 7 \text{ м} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 83 + 11 \\ 83 - 11 \end{array}$$

7.

Дізнайся за календарем, скільки днів має червень, липень, серпень. Скільки днів тривають літні канікули?

Іринка, зустрівшись із Оленкою, сказала, що до їхньої школи потрібно повертати праворуч, а Оленка — що ліворуч. Чи може таке бути?

ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1. $39 + 1$ $64 + 24$ $89 - 25$ $32 + 24 + 8$
 $58 + 2$ $74 + 14$ $99 - 25$ $41 + 21 + 9$

2. Запиши вирази й обчисли їх значення.

- До числа 13 додати суму чисел 18 і 12.
- Від числа 48 відняти суму чисел 18 і 12.
- До числа 13 додати різницю чисел 18 і 12.

3. Склади й розв'яжи задачу за виразом і малюнком.

$$15 - 3$$

4. Знайди невідомі числа. Сформулюй правила.

$$\square + 13 = 28$$

$$\square - 33 = 66$$

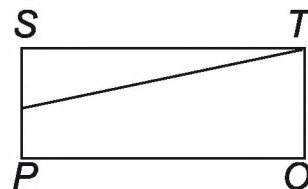
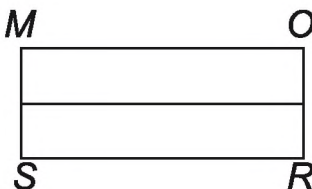
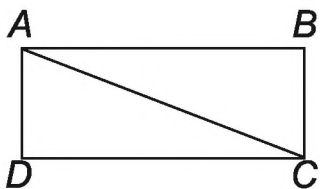
$$\square - 21 = 45$$

$$60 + \square = 72$$

$$\square - 44 = 55$$

$$\square - 13 = 45$$

5. Розкажи, на які фігури поділено чотирикутники?

6. Який місяць іде за вереснем? Який місяць розпочинає новий рік? Який місяць завершує рік? Назви всі місяці року.

7. Обчисли значення тих виразів, у яких кожен компонент менший від 40.

$$35 + 11$$

$$36 + 12$$

$$42 + 17$$

$$42 - 11$$

$$39 + 0$$

$$39 - 0$$

$$39 - 39$$

$$0 + 39$$

Між числами 32 38 14 2 можна ставити знак «+» або «-». Доведи, що значення утвореного виразу не може дорівнювати 55.